

Κηρύγματα μηνός Ἀπριλίου 2009
Ἑπὶ Ἀρχιμανδρίτου Νικηφόρου Ἀ. Κυπριανοῦ
Ἐφημερίου Ἰ.Ν. Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Γλυκῶν Νερῶν

5 Ἀπριλίου, Κυριακὴ Ε΄ Νηστειῶν
Ἑορταστικὴ τῆς Ἀγίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, Ἀποστ. Ἑβρ. 9, 11-14

Ὁ Χριστός, ἀδελφοί, μᾶς ὑπόσχεται πολλὰ ἀγαθὰ, ὅμως αὐτὰ δὲν εἶναι τοῦ «παρόντος αἰῶνος», ἀλλὰ εἶναι ἀγαθὰ θεῖα, οὐράνια καὶ πνευματικά. Καὶ ἀκριβῶς, γιὰ νὰ μὴν ὑπάρχη πλάνη σὲ μᾶς ὡς πρὸς τὴν προσδοκία καὶ τὴν ἀναζήτησι τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν ἔρχεται σήμερον ὁ μακάριος Παῦλος καὶ ξεκαθαρίζει τὸ θέμα: «Ὁ Χριστός, μᾶς πληροφορεῖ, εἶναι Ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν». Δηλαδή ὁ Χριστός ἦλθε στὸν κόσμον ὡς ταπεινὸς καὶ ἄσημος ἄνθρωπος, ἔπαθε, σταυρώθηκε, ἀναδείχθηκε αἰώνιος μεσίτης καὶ Ἀρχιερέας πρὸς τὸν Θεὸν Πατέρα χάριν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅλα αὐτὰ γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ χορηγήσῃ σὲ μᾶς τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ, ἀγαθὰ ποὺ «ὄφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη» (Α΄ Κορ. 2, 9)

Ἀγαθὰ ποὺ οὔτε ἀνθρώπινο μάτι τὰ εἶδε, οὔτε τὰ ἤκουσε ἀνθρώπινο αὐτί, οὔτε τὰ ἐπεθύμησε ἢ τὰ πόθησε ἀνθρώπου καρδιά. Καὶ γιὰ τοῦτο «οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι» (Β΄ Κορ. 12-4) Μᾶς προσκαλεῖ λοιπὸν ὁ Χριστός «ὁ Ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν» στὴν αἰώνιο ζωή, στὴν αἰώνιο δόξα καὶ χαρά, τὴν ἀτελείωτη εὐφροσύνη. Καὶ τὴν σωτηρία μας καὶ τὴν κληρονομία τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν μᾶς τὴν χαρίζει ὁ Ἰησοῦς μὲ τὴν σταυρικὴ θυσία Του. Μόνο «τὸ Αἷμα Ἰησοῦ Χριστοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας» (Α΄ Ἰωάν. 1-7) Ἐμπρὸς λοιπὸν μὲ πίστη θερμὴ, μὲ βαθεῖα εὐλάβεια καὶ κυρίως μὲ μετάνοια ἄς προσέλθουμε πρὸς τὸν Αἰώνιο Ἀρχιερέα καὶ Μεσίτη, τὸν Κύριο Ἰησοῦ. Οἱ ἡμέρες ποὺ διερχόμαστε, ἡ Μεγάλῃ Σαρακοστή, μᾶς προτρέπει. Δέστε ἱερεῖς τὸν Ἀρχιερέα σας. Δέστε παρθένοι τὸν Νυμφίον σας. Δέστε ὄρφανοὶ τὸν Πατέρα σας. Δέστε

πονεμένοι τὸν Ὅδηγὸ σας, δέστε ἀσθενεῖς τὸν Γιατρό σας, δέστε ἀμαρτωλοὶ τὸν Σωτῆρα σας.

Ἀδελφοί, σήμερα, Ε΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν, γιορτάζουμε τὴν γιορτὴ τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας. Ἐπιβεβαιώνεται στὸ πρόσωπό της ὅτι σὰν ἀμαρτωλὴ στράφηκε πρὸς τὸν Σωτῆρα Ἰησοῦ καὶ ὅτι καὶ στὴν περίπτωσή της «ἐθαυματούργησε τοῦ Σταυροῦ ἡ δύναμις, ἀφοῦ καὶ ἡ πρώην πόρνη ἀσκητικὸν ἀγῶνα ἠγωνίσαστο» (Δοξ. Ἑσπερ. Ε΄ Ἑβδ.) καὶ ἀναδείχθηκε «ὑπόδειγμα μετανοίας», ἀφοῦ «πάντα τὰ σκιρτήματα τῆς σαρκὸς χαλινώσασα πόνοις ἀσκητικοῖς ἀπέδειξεν ἀνδρεῖον τῆς ψυχῆς της τὸ φρόνημα». Γιορτάζουμε δέ, φίλοι μου, τὴν γιορτὴ τῆς ὁσίας Μαρίας τώρα, τὴν Μεγάλῃ Σαρακοστή, ἐπειδὴ εἶναι μία περίοδος κατ' ἐξοχὴν μετανοίας καὶ συντριβῆς καὶ ἐπειδὴ ἡ ὁσία Μαρία ὑπάρχει ὑπόδειγμα ἀληθινῆς καὶ ἐμπράκτου μετανοίας. Ἄφησε ὀριστικὰ τὴν ζωὴ τῆς ἀμαρτίας, τὴν ὁποία ἄρχισε ἀπὸ 12 χρόνων παιδάκι, διέκοψε κάθε δεσμὸ μὲ τὰ πρόσωπα ποὺ ἀμάρτανε, ἐγκατέλειψε τὰ κέντρα τῆς διαφθορᾶς καὶ ἐξαχρειώσεως, ἔφυγε στὴν ἔρημο τοῦ Ἰορδάνη καὶ ἐκεῖ ἀφοσιώθηκε στὸν Θεὸ καὶ ἔζησε τὸν ὑπόλοιπο χρόνο τῆς ζωῆς της μὲ δάκρυα μετανοίας καὶ στεναγμοὺς ἐνοχῆς γιὰ τὰ παλιά της ἀμαρτήματα ἀλλὰ μὲ τὴν ἐλπίδα στὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν θυσία Ἐκείνου.

Ἀδελφοί μου, καὶ ἐμεῖς ἀμαρτωλοὶ εἴμαστε. Δὲν διαφέρουμε ἀπὸ τὴν ἑορταζόμενη Ὅσια. Δὲν θεωρῶ ἀπαραίτητο ὅμως νὰ φύγουμε στὴν ἔρημο. Πιστεύω ὅμως πὼς εἶναι ἀπαραίτητη ἡ μετάνοιά μας καὶ ἡ προσφυγὴ μας, ἡ καταφυγὴ μας στὸ πετραχήλι ἔμπειρου πνευματικοῦ. Καὶ τότε αὐτὸ ποὺ εὐχόμεθα, «Τῆς μετανοίας ἀνοιξόν μοι πύλας, Ζωοδότα, καὶ τῆς σωτηρίας εὐθυνόν μοι τρίβους, Θεοτόκε», θὰ εἶναι μία πραγματικότητα. Γένοιτο.

12 Ἀπριλίου 2009, Κυριακὴ τῶν Βαΐων

Ἀποστ. Φίλιπ. 4, 4-9

Κυριακὴ τῶν Βαΐων σήμερα, ἀγαπητοί μου, μία ἑορτὴ μὲ διπλὸ χαρακτῆρα καὶ νόημα. Ἔχει ἰδιαίτερο μεγαλεῖο καὶ ὠραιότητα γιὰ τὴν θριαμβευτικὴ εἴσοδο τοῦ Κυρίου στὰ Ἱεροσόλυμα ἀλλὰ καὶ πένθιμο χρῶμα, γιὰ τὴν ἡ θριαμβευτικὴ εἴσοδος ὁδηγεῖ στὰ φρικτὰ Πάθη, τὸν σταυρικὸ θάνατο καὶ τὴν ταφὴ τοῦ Ἰησοῦ. Ὡστόσο χαρούμενος τόνος ἐπικρατεῖ καὶ σάλπισμα τῆς χαρᾶς ἀκούγεται παντοῦ.

«Ἀδελφοί, χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε. Πάλιν ἐρῶ χαίρετε» μᾶς προτρέπει μὲ ὅλη τὴν δύναμη τῆς ψυχῆς του, ὁ θεῖος ἀπόστολος Παῦλος. Γιὰ ἀκριβῶς τὸ κυρίαρχο στοιχεῖο τῆς χριστιανικῆς ζωῆς δὲν εἶναι ἡ λύπη καὶ τὸ πένθος ἀλλὰ ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐφροσύνη. Ποιὰ ὅμως χαρὰ;

Ἦ ἡ χαρὰ τῆς σάρκα καὶ τῶν ἡδονῶν, τῆς ὕλης καὶ τῆς δῆθεν ἀπολαύσεως ἀπὸ τὴν κατοχὴ ἐγκοσμίων ἀγαθῶν. Ἀλλὰ ἡ χαρὰ τῆς ψυχῆς ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ προέρχεται ἀπὸ τὴν τέλεια ἐπικοινωνία μαζί Του. Γι' αὐτὸ ὁ Ἀπόστολος δὲν λέει ἀπλᾶ «χαίρετε» ἀλλὰ λέγει «ἐν Κυρίῳ χαίρετε». Γιὰ μόνον αὐτὴ ἡ χαρὰ εἶναι θεία, πνευματικὴ, ἐσωτερικὴ χαρὰ, εἶναι παντοτινὴ καὶ αἰώνια καὶ κορυφώνεται στὸν Οὐρανό, ὅπου οἱ πιστοὶ καὶ «ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες» ζοῦν «ἐν χαρᾷ ἀνεκλαλήτῃ καὶ δεδοξαμένῃ» (Α' Πέτρ. 1-8)

Ἐπὲροχο ἐμβατήριον παιανίζει σήμερα ὁ μακάριος Παῦλος «χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε. Πάλιν ἐρῶ χαίρετε». Μὴ λυπᾶσθε καὶ μὴ πικραίνεσθε ὅτιδήποτε καὶ νὰ σᾶς συμβαίνει. Καὶ καταγίδες τοῦ βίου νὰ ἔλθουν καὶ φτώχειες καὶ ἀρρώστιες καὶ κατατρεγμοὶ καὶ θάνατοι ἂν σᾶς ἐπισκεφθοῦν, καὶ ἀδικίες καὶ διαβολές, συκοφαντίες, ἂν σᾶς ἀγγίζουν, ἐσεῖς μὴν ἀπογοπεύεσθε καὶ μὴ μελαγχολῆτε. Ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸ πάθος Του προσφέρει χαρὰ καὶ σωτηρία. «Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε».

Ἄλλη ἀφορμὴ χαρᾶς, χαρᾶς θεϊκῆς εἶναι ἡ συγχωρητικότητα, ἡ ἀνοχή, ἡ μακροθυμία, ἡ ὑποχωρητικότητα πρὸς τοὺς ἄλλους, ἰδίως αὐτοὺς ποὺ μᾶς ἀδικοῦν. «Τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. Ὁ Κύριος ἐγγύς». Τί θὰ πῆ «Ὁ Κύριος ἐγγύς»; «Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω», αὐτὸ θὰ πῆ. Καὶ ὅσο ἐμεῖς δὲν εἰρνεύουμε, δὲν ὑποχωροῦμε, δὲν συγχωροῦμε, δὲν ἀγαθοποιοῦμε, ὅσο

αὐτοδικοῦμε, στεροῦμε ἀπὸ τὸν Κύριό μας αὐτὸ πὸ τοῦ ἀνήκει· τὴν κρίση καὶ τὴν ἀνταπόδοση, ἀφοῦ δὲν εἶναι μόνο ἀγάπη καὶ δικαιοσύνη.

Φίλοι ἀκροατὲς τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Ὄταν δὲν ἐκδικούμαστε ἐκείνους πὸ μᾶς ἀδικοῦν, τότε θὰ προκύψῃ σωτήριο ἀποτέλεσμα. «Ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν» πὸ θὰ φρουρήσῃ «τὰς καρδίας καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ», ἡ πολυπόθητη εἰρήνη θὰ πλημμυρίσῃ τὶς καρδιές, τὶς ψυχές καὶ ὅλη τὴν ὕπαρξή μας. Καὶ αὐτὴ ἡ εἰρήνη γίνεται ἡ πηγὴ τῆς τέλειαι, τῆς ἰσόβιας, τῆς αἰώνιας χαρᾶς τοῦ πιστοῦ χριστιανοῦ. Μία εἰρήνη πὸ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἀφαιρέσῃ, νὰ τὴν κλέψῃ, νὰ τὴν ἀφανίσῃ.

Καὶ κάτι ἀκόμα. Μᾶς προτρέπει νὰ λογιζώμεθα, νὰ στοχεύουμε «ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὖσημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος». Θέλεις νὰ ἔχῃς εἰρήνη μὲ τὸν Θεόν, θέλεις νὰ ἔχῃς εἰρήνη μὲ τὸν διπλανό, θέλεις νὰ ἔχῃς εἰρήνη μὲ τὸν ἑαυτό σου; Τότε μόνο ὅσα εἶναι σεμνά, ὅσα ἀληθῆ, ὅσα δίκαια καὶ ἀγνά νὰ σκέφτεσαι καὶ νὰ ἐπιδιώκῃς. Γιατὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης θὰ εἶναι μαζί σου. Θέλεις ἐπίσης νὰ ἔχῃς χαρὰ, τὴν χαρὰ Ἐκείνου, τὴν χαρὰ τῆς Ἀναστάσεώς Του; Τότε προσπάθησε νὰ παραδώσῃς τὴν ψυχὴ καὶ τὴν καρδιά σου «εἰς τὸν ἐρχόμενον πρὸς τὸ ἐκούσιον Πάθος» Κύριο καὶ ἐν μετανοίᾳ καὶ ἐξομολογήσει καὶ ἐσὺ καὶ ἐγὼ καὶ ὅλοι μας ἅς προσκυνήσουμε τὰ Πάθη καὶ τὴν Ἀνάστασή Του μὲ ψυχὲς καθαρὲς καὶ ἀρρύπωτα χεῖλη. Ἀμήν.

26 Ἀπριλίου 2009

Κυριακή τοῦ Ἀντίπασχα καὶ ἡ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ σωτήριος ὁμολογία
Ἀποστ. Πράξ. 5, 12-20

«Προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ Κυρίῳ πλῆθη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν»

Γιατὶ ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἀληθῶς καὶ ὁ πρῶτος μικρὸς λόγος τοῦ Χριστοῦ σὲ λίγο ἔγινε τάγμα τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, τὸ τάγμα ἔγινε σύνταγμα, τοῦτο δὲν ἄργησε νὰ γίνῃ ταξιαρχία, ἡ ταξιαρχία μεραρχία καὶ μὲ τὸ πέρασμα τῶν αἰώνων ἡ μεραρχία πολιόρκησε εἰρηνικὰ πόλεις, χῶρες καὶ ἡπεύρους. Ἡ Ἐκκλησία, ἀδελφοί μου, στὰ πρῶτα βήματα ἐμοίαζε μὲ τὸν κόκκο τοῦ σιναπιοῦ, πού, ὅπως λέγει ὁ Κύριος, εἶναι «μικρότερος πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῆ, μείζον πάντων τῶν λαχάνων ἐστὶ καὶ γίνεται δένδρον» (Ματθ. 13,32). Κανένας δὲν λογαρίαζε τὴν ὁμάδα τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν πρώτων χριστιανῶν ποὺ περιφρονητικὰ τὴν ἀποκαλοῦσαν «αἴρεσιν τῶν Ναζωραίων». Ὅσο ὅμως τὸ ὀλιγάριθμο ἐκεῖνο ποίμνιο θὰ ξεπερνοῦσε σήμερα τὸ δισεκατομμύριο. Ποιοὶ ὅμως παράγοντες βοήθησαν στὴν τόσο καταπληκτικὴ ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ; Γιατὶ μὲ τέτοια ταχύτητα «προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ Κυρίῳ πλῆθη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν».

Φυσικοὶ καὶ ὑπερφυσικοὶ εἶναι οἱ παράγοντες τῆς ἐπιτυχίας. Ἀνθρώπινα καὶ θεῖα τὰ μυστικά. Ἀνθρώπινη θέληση καὶ θεία χάρις. Ἀνθρώπινα μυστικὰ τὸ κήρυγμα, τὸ θάρρος, ἡ ἀγιότητα τοῦ βίου. Ἐνῶ ὑπερφυσικὰ τὰ θαύματα καὶ ἡ θεία χάρις. Οἱ ἀγράμματοι ἐκεῖνοι Γαλιλαῖοι μὲ τὸν φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γίνονται ἀτρόμητοι κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ὁμολογητὲς τῆς πίστεως. Χωρὶς νὰ φοιτήσουν σὲ ρητορικὲς σχολές, γνωρίζουν ἄριστα τὴ ρητορικὴ τέχνη καὶ μιλοῦν πρὸς τὸν λαὸ μὲ τόση ἐσωτερικὴ δύναμη, ὥστε πολλοὶ «κατανύσσονται τῇ καρδίᾳ». Ἀφυπνίζονται, μετανοοῦν, πιστεύουν, γίνονται νέοι ἄνθρωποι. Οἱ σταυρωτὲς τοῦ Ἰησοῦ τὸν ὁμολογοῦν Θεὸ τους. Οἱ ἄπιστοι πιστεύουν. Οἱ ἄσωτοι γίνονται ἅγιοι. Οἱ πλανεμένοι γυρνοῦν στὸν Καλὸ Ποιμένα. Οἱ κακοὶ γίνονται καλοὶ, οἱ καλοὶ καλλίτεροι. Μὲ τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων μία νέα κοινωνία, «κοινωνία ἁγίων», οἰκοδομεῖται. Τὸ πρῶτο κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου Πέτρου τὸ παρηκολούθησαν «... καὶ Μῆδοι καὶ Ἐλαμίται καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον τε καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρήτες καὶ Ἀραβες» (Πράξ. 2, 8-10) ὅλοι αὐτοί, τρεῖς χιλιάδες, «ἀσμένως ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν».

“Όμως, φίλοι μου, πλάι στο κήρυγμα που συνεχίζεται είκοσι αιώνες τώρα, υπήρχε το υπέροχο παράδειγμα μίας αγίας ζωής. Κάθε χριστιανός ήταν «φῶς, ὡς πόλις ἐπάνω ὄρους κειμένη». Ήταν «ἄλας τῆς γῆς». Ήταν καὶ ἓνα ζωντανὸ εὐαγγέλιο που μιλοῦσε στους ειδωλολάτρες με τὸν πιὸ ἥρωικὸ καὶ δυναμικὸ τρόπο. Στὴν ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ τὸ ἅγιο παράδειγμα ἦταν ἡ πιὸ ἀποτελεσματικὴ ἱεραποστολή. Γι’ αὐτὸ ὁ θεῖος ἀπόστολος Παῦλος συμβουλεύει καὶ συνιστᾷ στους χριστιανούς «Ἀξίως τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθαι». Ἀδελφοί μου, ὅταν οἱ χριστιανοὶ ἐφαρμόζουν τὸ Εὐαγγέλιο, οἱ ἄμβωνες μποροῦν νὰ σιωποῦν. Μὲ τὸ παράδειγμα γίνονται τὰ πιὸ εὐγλωτα καὶ δυναμικὰ κηρύγματα.

Ἡ διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου ἦταν καὶ θὰ μείνῃ μία συνεχῆς κίνηση καὶ δράση, μία διαρκῆς πάλη καὶ ἀγώνας. Μία ἐπανάσταση τοῦ πνεύματος. Οἱ χριστιανοί, ταπεινοὶ καὶ ἀνεξίκακοι, καρτερικοὶ καὶ πρᾶοι, θαρραλέοι ἀλλὰ καὶ ἀδιάλλακτοι στὶς ἀρχές τους, δὲν ὑποχωροῦν στὶς ἀπειλές. Ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ τοὺς κάνει ἀτρόμητους καὶ γενναίους. Ἀλλὰ τί μπορεῖ νὰ σταθῆ ἔμπόδιο στὸν δρόμο μας; «Θλιψὶς ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα;»

Ἀδελφοί μου, ἡ διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου ὀφείλεται καὶ σὲ ὑπερφυσικοὺς παράγοντες καὶ θαυμάσια· «σημεῖα καὶ τέρατα» τὰ ὀνομάζει ἡ Γραφή. Σημεῖα καὶ τέρατα που ἀναγκάζουν τὸν Πέτρο, ὅταν ὁ λαὸς παρατηροῦσε τοὺς Ἀποστόλους σὰν κάτι θεῖο νὰ ἐκρυσαν στὴν καρδιά τους, νὰ λέγῃ: «Τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε ὡς ἴδια δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ, πεποιηκόσι τοῦ περιπατεῖν αὐτόν» (Πράξ. 3-12). Δὲν εἴμαστε ἐμεῖς οἱ αἴτιοι τῆς θεραπείας ἀλλὰ ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Αὐτὸς που προεῖπε ὅτι τὸ Εὐαγγέλιο θὰ κηρυχθῆ «πάσῃ τῇ κτίσει». Ἐκεῖνος που διεκήρυξε ὅτι «πρὸς κέντρα λακτίζου» καὶ «εἰς ἀέρα δέρου» οἱ ἐχθροὶ καὶ οἱ χριστιανομάχοι ὄλων τῶν ἐποχῶν. Ἡ πορεία τῆς θρησκείας τοῦ Ἰησοῦ θὰ εἶναι πάντα γεμάτη ἀπὸ θριάμβους παρὰ τὴν ἀσυνέπεια τῶν χριστιανῶν, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, γιατί «Χριστὸς Ἄνέστη», γιατί «ὄντως ἠγέρθη ὁ Κύριος»!